

Թէ հազրէթի Շահանշահին, յաւիտա-
յընտա վիճենա եքսքողիսիսնու թէշ-
րիֆէ գարար վիրմիշ օլտուգլարընը,
Ավսթրիա սէֆիրի գօնթ լիւտօլֆ ճէ-
նապլէրինէ պիտիւրմիշ տիր:

—Կէշէն բէնճէնպիհ կիւնիւ, պահ-
րիսէ նազըրը րիգա բաշա հազրէթլէ-
րինին քէրմէսի իլէ, Գալաթա կէօմ-
րիւլի պիրինճի սըրը քեաթիպի Սէ-
լիմ պէյի նիքեաճը, Պէյլէրպէյինտէ
իճրա իտիւմիշ տիր:

—Իվլէիսի կիւն, Անտաօլուտան
պիր թագաւ րէտիֆ ասքէրի կէլմիշ
տիր:

—Կէշէն կիճէ Լանկատա վուգու-
պուլան հարիգտէ զարարտիտէ օլան-
լարա թէվզի օլունմագ իւզրէ. թարա-
ֆը էլրէֆի հազրէթի բառիշահիտէն
պին իրա իհան պուլլուլմուշ տուր:

—Խըտիվի Մըսըր հազրէթլէրի, բէնճ-
շէնպիհ կիւնիւ Պապը սէրասքէրիտէն
ալտէթլէրինտէ, ճիղալ օլունտա
քեաթի Տէրի սաստէթ իրան սէֆա-
րէթիանէսինի տաթի պիթթէլիֆ, ի-
րան սէֆիրի Մուհսին խան հազրէթլէ-
րի իլէ տաթի միւլագաթ իլլէմիշ տիր:

—Տէրի սաստէթ ինկիլթէրա վէ
Պրանսա էլլիթի, բէնճէնպիհ կիւնիւ
պապը Ալիսէ ազիմէթլէ, սառաքալա
վէ խարիճիշ նազըրը բաշա հազարա-
թըլլա միւլագաթ իթմիշլէր տիր:

—Թէրէնմանը տիւլանը հիւմաեու-
Արիֆի պէյ էլէնտի հազրէթլէրի,
Թըրէնմէ թըրիֆիլէ, բէնճէնպիհ
կիւնիւ Տէրիսաստէթ միւլտաթլէթ
իլլէմիշ տիր:

—Իքիմի օրտուլի հիւմաեու միւ-
շլրի Ապտիւլ ֆէրիմ Նասիր բաշա հազ-
րէթլէրի, մայիթլէրինտէ էրքեանը
հարալ լիվասը Մէհմէտ բաշա վէ մէճ-
լիսի ասքէրի աղասընտան Ռիֆաթ բա-
շա վէ միւլալալ Ալի պէյ պուլունտու-
ղու հալտէ, Բուսնուղա կէլէրէք, օ-
րատա սիւարի բիատէ թըբու գըշլա-
լարըլլա, եաքլամագտա օլան թտպեա
վէ իսթիհքեաթլէր մուալէնէ պու-
եուրուպ, մէրքէր օրտուլի հիւմա-
եուան ալտէթ իթմիշլէր տիր:

—Ավսթրիա զազէթաքըլտընտան
Մ. Ժիւլ Վալիշէրէ, Մէհմէտ Նըշաք
զիշանընը տէրտիւնճիւ ըրիթպէսին-
տէն պիր գըլթասը իթա պուլլուլմուշ
տուր:

—Սէթիք կիւնտէն պէրու վիտինտէ
խասթալաքտան էսէր կէօրիւլէտիկի
ճիհէթլէ, տահա իքի կիւնէ գատար
պիր վուգուլաթ զուհուր իթմէք իսէ,
օլ հալտէ վիտինէ թէմիզ նազարըլլա
պապըլաճաղը, վիտինտէ սըհհիլէ ի-
տաթիսի թարաֆընտան ալընան պիր
թէլէկրաֆինամէտէ միւնտէրիճ տիր:

—Վիշէնա սէֆիրի Գապուլի բաշա
հազրէթլէրի, պու կիւն իթիմատնա-
մէլէրի համիլ օլտուգլարը հալտէ, սալ-
պը մէմուրիթլէրինէ ազիմէթ իտէ-
ճէքլէր տիր:

—Պէրլին սէֆիրի Արիսթարքի պէյ
հազրէթլէրի, սալը կիւնիւ զաթթը հազ-
րէթի սատրաղամի վէ խարիճիսէ նա-
զըրը բաշա հազրէթլէրի իլէ րէսմի վէ-
տաքը իլֆա իլէ, Վալիսա թարիֆիլէ
մահէլլի մէմուրիթլէրինէ ազիմէթ իթ-
միշ տիր:

ՎԻՆՆԱՏԱՆ ՄԷՔԻՍԻՊ

Աթիտէքի մէքթուպ տոսթուլու գ-
տան պիրինէ եազըլմըշ օլուպ, վէ պա-
լը մալլուլմաթ պուլունտուլունտան,
այինէն տէրճ իտէրիզ:

«Մայիս 3 տէ սէլամէթ վիշէնաեա
աթիլ օլտուլմ. պապը մահէլլէրտէ

սէօլլէրլէր իտի քի, կիւնա պուրալ-
տա գօլէրա քէյֆիսիլիկի վարըմըշ
տէյի, հալթա մալլիլ 30 տա Բուս-
նուգտան չըգաղըլմ կիւն գարանթի-
նա իճրա իթտիլէր վիտին թարաֆա-
րընտան կէլէնլէր իլին, ֆագաթ, վա-
բօր վիտինէ ուղարեքալ ալտըլը եօլ-
նուլարըն չօգլարընտան սօրտուգտա,
հիշ պիր շէյ օլմաեքալ, եալընըզ պիր
հաթթա մուգաթտէմ 5-6 քիլի պապը
խասթալաքլարտան աբանսըզ վէֆաթ
իթմիշ օլտուլունտան, պիր թէվա-
թուր չըգաղըշալը, շիմտի հիշ հիշ պիր
շէյ եօգ իմիշ, վէ պուրատա տալի
էօլլէ պիր քէյֆիսիլիք եօգ տուր:

«Ավսթրիա թօրաքալարընա վասըլ
օլտուլունտա, վէ Պադիշահէն չըմէն
ալ ֆէր իլէ Վիշէնաեա կէլէնէ գատար
քէյօլլիլէրին հարէքթլէրինէ տիգ-
գաթ իթտիլմ, մէտէն շահան զալլէթ-
տէ կէօրտիւմ, պիր գարըշ թօրաք-
պօշ պըրաքմալըշալ տըր, վէ թար-
լալարը մէտէ օլունմագ տէրէճտէ
թէմիզ, թարալարըն իլինտէ պիր շէօր
օլմաեքալ, վէ ճիվարարընտա տալի
պիր թիքէն վէ պիր եապանի օթ պու-
լունմալագտա տըր, Թիւրքիսմըշտա
պուլունտան պապը թէնպէլ քէյօլլիլէր
կէօրտէլէրտէ պարի իպրէթ ալալար
իտի:

«Վիշէնաեա պուլունտան տիւրլիւ-
պէ տիւրլիւ աբանսըլտըն վէ պինալա-
րըն կիւլէլիլինէ հայրան օլմագտա-
եքմ, հէր քիլիսէ տիվարարընտա վէ
հէր սօգալար մէյտանընտա, մէր-
մէրտէն օեուլմուշ վէ թուճտան տէօ-
քիւլմիշ աբանսըլտա պէղաթթա երէ-
ճէտէ հիւնէրի իլլէր տիր:

«Էքսքողիսիսնու իւզրէրինէ մուֆաս-
սալ մալլուլմաթ վիթմէնէճէյիմ տիր,
չիւնքի, տըն նազըլ իթմէք իլին բէք
մէշհուր պիր գալլէմիլէր: Պու էքս-
քօղիսիսնու կէօրմէք իլին պանտ սէ-
պէպ օլան գաթա էօմիլ միւտտէթիմ-
տէ սէնէքտար օլմաեքալ տըր: չիւնքի
պուլունտան ալտըլմ սէֆտիք պաշաք
հիշ պիր շէյյալէն ալալմաեքալըմ,
սալաթ իլլէրլինտէ քէմալէթ կէօրիւ-
մէքտէ տիր: պուրաեա վասըլ օլտու-
ղում կիւնտէն պէրու, հէր կիւն սա-
պահտան աղալմա գատար սէրիլինի
իլինտէյիմ, պիր թարաֆտան եաքը-
լալ պիր թարաֆտան տոնանմագտա
տըր, հալտա թէքմիլ օլմալըշ տըր:
Միւրիշ Գալֆաեան

ԲԱՂԴԱՆՈՒԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկերութեան տնօրինութիւնը պա-
տիւ ունի ծանուցանել Մեծ. բաժանոր-
դաց, որ մինչև 17 մայիս ստորագրուած
բաժիններու թիւը 393ի հասած է, և
թէ իրենալ բաժիններու ապրիլ և մայի-
սի ամսավճարներով 110 հաւ Օսմ. Բուս-
նիկաթուղտաց արժեւորմանը նաեւ
ուած է, որոց յուցանկերը պատրաս-
տուած ըլլալով, Մեծ. բաժանորդ-
քիւնան հաւաքիչներէն մէկ մէկ օրինակ
ընդունիլ:

Բաժանորդագրութիւնը՝ որ մինչև
մայիս 20 դադարած է ըստ կանոնի,
մայիս 21ին վերադարձ պիտի սկսի միայ-
նաւ 107 բաժիններու վաճառման հա-
մար, որոց լրումը մասնաւոր ազգաբա-
րութեամբ պիտի հրատարակուի:
Կ. Պօլիս 18 մայիս 1873

Պալէմտէքի իւլանը թիւրքէսի տիր:

ԲԱՂԴԱՆՈՒԼ ԾԻՐԻԹԻ

Մայիս 17 է գատար սաթլաւն հիւ-
սէլէրին մըգաթարը 393 է պալիզ օլմուշ
օլուպ, մէքթիւր հիսսէլէրին ապրիլ վէ
մայիս ալլըգլարը իլէ 110 առէտ Բու-

մէլի տէմիր եօլու թահվիլաթընաւն
սաթըն ալընմիշ վէ թահվիլաթը մէգ-
թիւրէնին նիւմէրօլարըն իսթասը թան-
գիմ ու թէրթիպ օլունմուշ օլտուլուն-
տան, հիսսէ սահիպլէրի, մէքթիւր
լիսթատան պիրէր նիւսիսէ, թահսիլ-
տարարտան ալապիլի օլտուգլարը,
շիրքէթէն իտարէսի թարաֆընտան
հիսսէտարան էֆէնտիլէրէ մալսուսէն
իւան օլունուր:

Հիսսէ տէֆթէրի, գանուէն, մա-
յիս 20 է գատար գաբանմըշ օլուպ,
թարիլի մէքթիւրտէն սօնրա, պապը
գալան 107 առէտ հիսսէլէրին ֆիրուլ-
թինէ տէվամ օլունմագ վէ հիսսէլէր
թէքմիլ սաթլարագտա, մալսուս ի-
լանալ պիլտիլիլէք տիր:

Իսթանպուլ, 18 մայիս 1873

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԼԵՐ

ՊՐԱՆՍԱ

Բարիս 29 մայիս

Միլլէթ մէճիլի, գալանիլի էսա-
սիէն տալի օլան մէսէլէրի, գըշ
կէլմէգտէն թահթը միւլագաթէրէնէ վազ
իթմէնէք տիր:

Բէյիսի ճիւմհուրուն մէսուլ օլմալա-
սէնա վէ պէշ սէնէ միւտտէթ մէմու-
րիէթ թալիսինէն տալի տահապիր
գարար վիթմէթ տիր:

(Ն ԵՎ Ի Յ Ե)

Վիշէնա պօրսալըն կէշէնտէ
զուհուր իտիպ, հէնուղ պէրթարաֆ
օլմաեքան հալը պուլարտը մալլուլ
տիւր: Պու պուլարտա քիլլիլէթլի
զարար վէ զիեանա տիւլար օլտագ-
չօգ քիմէնէլէր թէլէֆի նէֆա իթմէք
տէրէճէլէրինէ գատար ֆէլաքէթէ կի-
րիֆթար օլուպ, էքմիլմէ Մաքս Մօն-
տէրօն նամ քիմէնէ, մալիք օլտու-
ղու 300 պին ֆիրօն գատար սէրվէ-
թինին քեաթիֆէսինի զալլալ իլլէմիշ օլ-
տուլունտան, աթէլի զիեանա թա-
ղաթ կէթիթէնէքէքէք, քէնտի քէն-
տիլի թունա նէհիլէն աթէլ, վէֆաթ
իթմիշ օլտուլու զազէթալարտա եա-
ղըմըշ տըր:

—Մուգատտէմա ինկիլթէրա տէվ-
լէթի մէմուրլարընտան օլուպ, մուալա-
լարէն Սիլէիշ գանալը գուլմաեքա-
սընը իլլէթլէրինէ կիրմիշ օլան տօք-
թօր Տարալ, մէմուրիթլէրի սապըգաթ
էնտա քէնտի զիմէթինէ 66 վէ
թալիֆէլէր մէսարիֆինէ տալի երմի
եքտի իրա կէշիլմիշ, վէ մէպալը
մէգպուր էլան թէլէթիլ օլունմալըշ
իտուկիլտէն, վէ պուլունտան պաշաք օ-
լարագ, պիր թալիֆէտէն տալի պիր
սալաթ ալըշ օլտուլու թէլ գէյիլին իլ-
լէտիլիլտէն, իսքէնտէրիէնէ գօնսօ-
լօսիանէ մահքէմէսի թարաֆընտան,
մէրգուլուն իքի ալ միւտտէթլէ մահ-
պուսիթէթինէ գարար վիթմիշ տիր:

—Բէթըրպուլտան ալտէթլինտէ,
Ալմաեքա իմէրաթօրունա պիր սուլի
գատա վուգու պուլուպ, միւլարիլէյ-
հէ պիր գուրուլն աթըլմըշ իսէ տէ,
իսապէթ իթմէթիլի, Պէրլինտէն ին-
կիլիզ զազէթալարընա քէլիտէ օլու-
նան թէլէկրաֆինամէլէրտէ ըրիվաեթ
օլունմուշ տուր: Խուսուսու մէքթիւ-
րա տալի Տէյիլ թէլէկրաֆ զազէթա-
սընտա տալի աթիտէքի թէլէկրաֆ-
նամէ կէօրիլմիշ տիր:

Պէրլին, 11 մայիս

Ալմաեքա իմէրաթօրուն ալէյհին-

տէ իսթէնպուրկ չէհրինտէ պիր սուլի
գատա վուգու պուլտուլու, պուրատա
չուեու պուլտու: Պու մատտէ, րէս-
մէն իւան օլունմալը իսէ տէ, օլու-
նան թահգըգաթա նէզարէն, իմէ-
րաթօրը միւլարիլէյ, իսթապօրկտա
ասքէրի մուալէնէ իթտիլի սըրատա
պիր բաբաս պիր գուրուլն աթմըշ վէ
գուրուլն, միւլարիլէյհին շապգաթընը
տէլիպ կէշէրէք, նէգտիլտէ պուլու-
նան եալէրինէ իսապէթլէ, աղըրճա
ճէրհ իթմիշ իսէ տէ, իմէրաթօրա
պիր շէյ օլմալըշ տըր:

—Սաքսօնեա գըրալընըն խազինէյի
մալսուսուլունտա միլեօնլար տէքէր բէք
չօգ նաթիտէ էշեա օլուպ, վազ թիլլէ,
Սաքսօնեա գըրալիշալարընտան պիրի-
նէ հէտիլէ վիթմիշ օլան կիւմիշ պիր
եումուրթա մահֆուգ իմիշ քի, պու-
եումուրթա զալլէթ մուսանա վէ գա-
րիֆ պիր շէյ օլարագ, էճնէպիլէր,
պուլունտէն օլտուլունտա պիլէմէտիք-
լէրինտէն, խազինէնին պէքթիլէրի,
սէյր իտէնլէրէ, մէքթիւր եումուրթա-
եք կէօթէրաթիլէրի սըրատա, բար-
մաղլա, կիլի պիր վիտաթնա թօգու-
նուր, վէ տէրհալ եումուրթա ալըլալ
իլինտէքի սարքսը, սաթի ալթուն օ-
լարագ զուհուր իտէր, վէ պուլունտէ
տալի, կէօրիլմէք պիր վիտաթնա
պատաղլարը անտէ ալըլալ, իլինտէն
պիր բիլիճ վէ պուլունտա գանաթն-
տա օլան կիլի պիր վիտաեա պաթըլ-
տըգտա, ալթուն պիր թաճ վէ թա-
ճըն պիր վիտաթնա թօգուլունտուգ-
տա, տէրունիլտէն պիր էլմաս երիզիք
չըգալ իմիշ:

ՄԷՐԻԹԻՉԻ ԱՍԻԱ ՎԷՐՈՒՄԻ

Մալլուլ տիր քի, իշ պու 1290 սէ-
նէսի, Բուսիա տէվլէթի իսթալա իւզ-
րինէ ասքէր կէօնտէրտի. պու ասքէր
Չէրքէգիլաթան վէ Օլէնպուրկ վէ թիւր-
քիսթան օլտուլարընտան հազըրանա-
րագ, իւշ ֆըրգաեա թագաթիլէ, մու-
հարէմ 13 թարիլինտէ երէլէրինտէն
հարէքթի իտիպ, հէման իսթալա հու-
տուտունտա պիլլէշմէք իւզրէ տիր:

Բուսիանըն իսթալա միւլմաթէլէսի,
թագրիպէն պիր պուլուգ ասըրտան
պէրու սիւրիլինէտիր:

Մէշհուր Տէրի Բէթրօ ալմիշ տիր քի:
«պիր քէրէ իսթաեք ալընճա, էօթէ-
սի պիլիմ օլուր» Բէթրօնուն էֆքեա-
րը Պահրը Հալէգտէ կէմիլէր ինչա ի-
տիպ, իսթալա վէ ճիհօնու ալարագ, Բու-
սիանա Հինտ եօլունտա ալմագ ի-
տի:

Իլլէ պու էֆքեաթա մէպին տիր
քի, 1129 վէ 1130 թարիլլէրինտէ, ի-
քի քէրէ բրէնա Պէգօլիշ գօմաթա-
սընտա իսթալա իւզրէրինէ ասքէր կէօն-
տէրտի:

Խիվալըլար Պէգօլիշ գաթլ իլէ, եիւ-
զիւպ տէրիլինի տալուլա կէրտիլէր,
Բուսլար պուլունտ բէք թագ պիհիտէրլէր
վէ պուլունտ Խօզպէլէրին բէք վաշի
պարպար օլտուգլարընա տէլիլ տէյի
կէօթէրլէրլէր լաքին եանլըշ տըր, զի-
րա բըրէնա Պէգօլիշ տէնիլէն հէրիֆ,
թիւրքտէն «Տէվլէթկիրայ» նամընտա
պիր հէրիֆ տիր քի, Մօքուռ ասքէրի-
նէ գօմաթա օլուպ, վաթմանըն վէ
տին գաթալարընը Բուսիա իլին վուր-
մաեա կէլտի, օլ վազըթ իսթալա Խօզ-
պէլէրի տիւլմէն ասքէրի պաշլընտա
գաթէն քէնտիլէրինտէն օլան իշ պու
մուրթըրը (ուրայոլ) կէօրիլմէն հէք-
սի զալլէթէ Կիլիպ էլպէթտէն աթի
ճէղայէ գանաթ իտէմէտիլէր, վէ ի-
տէմէնէքթիլէրի մալլուլ տիր: իսթալա

Լըւար շու բըրէնս Պէգօվիչ տէնիլէն Տէվէթկիրալ նամ մուրթտը իքին. ճի հիւճուճուտա թուրքուզլարը կիւ պի մաեթիմտէ պուլունան Մօսքու ասքէրինի պիւթիւն գըլըճտան կէշիւր տիլէր, Պէգօվիչին իհթիեաթ վէ իս- թիհքեամ ասքէրի, Պահրը Հազէզ քէ- նարընտա Մէնղըշլազ վէ Ալէքսանդր Պէկ վէ Գրանսօվօստգոտ իտիլէր, ան- լէր Պէգօվիչ ասքէրինէ պուլունանի գաթը իշիթտիքիլէր անտէ, կէշիլէրէ պիլիպ Աթթաքանս ֆիրար իյէտի- լէր, մուգատտէմա օրալարտա պաշլա- մըշ օլտուզլարը գալէալէր վէ իսթիհ- քէամաթ եարըմ գալտը :

Պու ֆէլաքէթիլէրտէն սօնրա, Բուսիա պիր վազըթ եալընը քէնտի գուվէ- թիլլէթիլաթ հիւճուճէֆ քէարընը պը- ռազըպ, Պահրը Հազէզին ճիհէթի շար- գիսիտէ պուլունան թիւրքմէնիլէր իլէ ամազ հիլլէլէրինէ թէշէպպիւս իթտի : 1228 թարիխինէ կիւրճիսթան գօման- տանը իլիշֆ, Տէրպէնտիլ Մուրաթօֆ նամ պիր իրմէնի թիւճճարը, թիւրք- մէն ըուէսասաքըն ճէլպ իթմէք իւզըն կէտնտէրտի, Մէրգուլ Մուրաթօֆ պիր զէմանտէն պէրու Աթթապատ իլէ թի- ճարէթ իլլէտիկինտէն, օ թարաֆըն պաղը թիւրքմէն ըուէսասաքըն միւ- նասէպաթ բէյաա իլլէմիշ իտի :

Պու Մուրաթօֆ օլ վազըթ պիր պէօ- լիւք թիւրքմէն ընէյիսի Սուլթան խա- նա չաթըպ, ժէնէրալ իլիշֆ թարա- ֆընտան հէտիլլէր վիլէրէք վէ իսանը իթթիֆազ գուլլանարազ ճէլպիլլէտի :

Սուլթան խան, իսիվա ալէհիլէն պիր զարազը օլմաեքպ, անճազ թիւրքմէն- լէր իւզընիլէն խանըլընը թէշէսիս իլէ, մէմէքէթիլէրին տտիլմա պասմագտա օլան աճէմիլէր զալէպէ իթմէք գա- տընտա իտի, պու մազաքէտէ մէպի ըուսիտտան իսանէ սէլտաքընտ տիւշ- տիւ, նիհայէթ թիւրքմէն միւթէպէ- ըանընտան պաղը զէլաթ սէշիպ, Մու- ռաթօֆ իլէ պէրապէր, ժէնէրալա կէտնտէրտի, լաքին պու մէպուսլար, ժէնէրալըն մազարը օլան Գարապազ կիւլիսթանընա կէլտիքիլէր վազըթ, Աճէմ ալլէթիլէրտէն իթթիֆազ ազ- տընա կէլէն մուրաթիսա Ապտիւլ Հիւ- սէյին խան իլէ մուգալլէն պիթմիշ իտի :

Մուրաթիսաքը միւսիլլէյ, պու թիւրքմէն մէպուսլարըն ըուսիտ հի- մաեթիլլէ Աճէմ մուգիլը օլաճազլա- ընը անլաթըլը կիպի, ժէնէրալա տէ- տի քի, «պիզիմ տէլլէթիլլէն պու թիւրքմէնիլէր իլէ իթթիֆազը եօգ տուր :

Պունուն իւզընիլէ, ժէնէրալ տալի հասպ էլ վազըթ, «պիզիմ տէլլէթի- միլլէն տալի իթթիֆազը եօգ տուր» տէնէրէք, վէ պաղը հէտիլլէր վէրէ- ըէք մէպուսլարը սալմաեթ մէճպուր օլտու, պու թէսատիլ ֆի բօլիթիգա, թիւրքմէնիլէրին նազարընտա ալտաթ, մազ եէրինէ կէշտիկինտէն բէք կիւ- ճէնտիլլէր, վէ նաչար Աճէմ թապի օլ- տուլար, իլլէրինտէն թէպալիլէթի գա- պուլ իտէմէնէլլէր իսիվա կիտիպ, Մէհէմէտ ըալիմ խանա թապի օլտու- լար, Սուլթան խան տալի օլ վազըթ թիւրքմէնիլէր իլէ պէրապէր իսիվա թօ- ռազընա կէշտի :

1235 սէնէթինտէ, գօմանտան իրմօ- լօֆ թէքրար թիւրքմէնիլէր իլէ իթթի- ֆազ ազաթնա թէշէպպիւս իթտի, ի- լիզապէթ Բօլ մուհաթըլը, պիլիպալը Բօ- նօմարֆի պունա մէհմուր իթտի, վէ 1էհիսթանը աթէլի չիտտէթ վէ գու- լուճլա եազըպ, թարիլիլիլէն քէնտա :

մէթէ գատար նէֆրէթ գաղանձըշ օ- լան մէհմուր ժէնէրալ Մուրաթիլէթի (քի օլ վազըթ էրքեանը հարպ եիւզ պա- շըլարընտան իտի) իսիվա խանընա մէք- թուպու մախսուս իլէ կէտնտէրտի, պու- նու կէտնտէրմէքտէն ասըլ մազաքէտ օ- ռալարըն խարիթասընը ալմազ, վէ եօլ- լարընը քէշիլ իլլէմէք իտի :

1255 թարիլիլէնտէ, Բուսիա ճարը նիքօլա իսիվաքը զապթ իթմէք իսթէ- նիպ, չէվլալըն սօնուտա ժէնէրալ Բրօֆաքիլի ասքէրլէ կէտնտէրտի, լա- քին, օ զէման իսիվա հիւքմտարը պա- հաթըլըլա պիւթիւն թիւրքմէնիլէրի քէնտիլիլէն միւթիւ իթմիշ վէ չէօհրէ- թի Ասիաեա եաքըլըշ օլան Բահման- Գօլի խան Բուսիա ասքէրինի թար ու մար իթտի :

1256 ընպիլ տիլը ալընտա, Բուսիա սուլէ ազաթնա մէճպուր օլտու, Բու- սիա տէլլէթի, մէքըիւր պօզիկուլու- ղուլտան սօնրա, իսիվա իւզընիլէն հիւճուճտա վէ թէճրիւպէտէ մէհա- ընթէքսպ իլլէտիկինտէն, Պահրիլի իսիվաքէթ մէնիլլէն Արալ կէտիլլէն տօնանմա եաքմաեա պաշլաթը, իս- վա խանըլը Սէյհօն մէնպաթնա գա- տար հիւքմ իսիլիւրար իտի, Բուսիա անիլլէրին օրալարտան վէ Գարա Գա- ռազ իւզընիլլէն էլլէրինի քէնտի :

Բուսիա, 1265 տան պէրու Արալ կէ- լիւնտէ իւշ եէլլէնիլ վէ 1-2 թիմուր գալը վաքօր ինչա իթտի, իշ պու վա- բօրլարը Բալէլտէ եաքաթըլա, բարչա բարչա էվլէլա Բէթէրսպուրկա, վէ օ- ռատան Սաճարաեա վէ անտէն Արալ- քիլէ նազը իթտի, Արալտա թազաթ թազըլտըլտը, Բուսիա պու վաքօր- լարը իլլէթմէք իլլէն Օն նէհրի իլէ նազը իտիլլէն քէօմիլլէն հէր պիր թօնէլա- թաթը 300 ֆրաքա կէլիլ իտի, լաքին, թիւրքիսթանը զապթ վէ թէշէթիլ ի- տէլիտէն պէրի, Չէմքէնտէ 22 սաաթ- լըք եէրտէ պիր քէօմիլլէր մտէնի պուլ- տու, պու մաթէնի վաքօր մաքիլալա- ըլլա իսիլա իտիլլէր :

Արալտօնանմաքը Սէյհօնու գապ- թնա եաքաթ իթտիլի կիպի, չիմտի տէ ճիհօն եանի իսիվա ֆէթհիլլէն եաք- տըմ իտիլլէր :

1283 ընպիլ. 1 տէ, Բուսիա ասքէրի պիրինճի քէրէ օլտաթ իսիվաքը ֆէթհ իլլէտի, վէ 1235 տէ իմզալաթ տըլը մու- տէնտէ Տէվէթի Ալիլիլլէն Գալանաթա վէ իրանըն Պահրը Հազէզ մուհաթէ- լէրինէ պէնզէր :

Էլլէր օլ վազըթ իսիվա խանը Տէվէ- թի Ալիլիլլէն Բուսիա իլէ Գըրըմ մու- հաթէպէսի օլաճազընը պիլիլ օլա իտի պէօլլէ մուգիլը մուհաթէպէսի իմզալա- մազ իտի :

Էլլէր օլ վազըթ Բուսիանըն Գըրըմ- տա մուհաթէպէ իլէ մէշուլ օլաճազը- նա տալի իսիվաքէ պիր իշարէթճիք ի- տիլլէ իտի, էլլէթթիլ խալը օլուր ի- տի, հէր նէ իսէ, 1286 թարիլիլլէն Բուսիա Գրաթօլօստաքի գալէաթընը Պահրը Հազէզ շարգիլիլլէն թէշէսիս իթտի :

1287 տէ Պահրը Հազէզ շարգիլիլլէն տէնի գալէալար պիլա իլլէտի, օրա- տան Հէրաթա պիր եօլ ալտը :

1288 տէ, Չիքըլլարը զապթիլլէ, մէք- քէրի հարէքէթ իթթիլազ իթտի :

1289 տա միւրալա Մարիօսօֆուն տա- քէրի իսիվա իւզընիլլէ, պու Չիքըլլար մէքքէրինտէն կիթտի :

Պահրը Հազէզ տօնանմաք իքմալ օլտուտու, պու պահրըն ճէնուպի շար- գիլիլլէնտէ Էլլէրաք նէհրի իւզընիլլէն Տէհրթանը (Աշուր) զապթընա ալտը :

վէ Էլլէրէք վէ ճէրճա Վատիլլէրինի, եանի, Տէհրթան վէ Ապըսքան Ար- սինի, պու տէֆա իրանտան ալտը : Պու հալաթիսի, հալէա, իրանըն Տէ- ըրաաաթէթ սէֆիլի Մուհսին խան Լօնտրատա իքէն, եալանա չըգաթը իսէ տէ, ինկիլիլլէր, մէսէլլէյ մէյ- տանա չըգաթը, Բուսիա, Պօլաթիլի ալըպ, հալթա, գալէալար տալի պիլա իթմիլլէր : Պու կիւլլէրտէ Աթ- ըապաթը մէքքէթ իթթիլազ իթ- տի, տիլլէք օլուր քի պահրը Հա- զէրին սէվահիլ շարգիլիլլէ, թա ճէ- նուպի Աթթապաթա գաթար Բուսիա- նըն զապթընա կէշտի :

Մալիլա մուր քի Էօզպէք խանը- ըք քի պիր վազըթ, Միլլէլի սանի, Եօրեա Տիմէթիլ վէ զարիհիլլէ կիպի Բուսիա գըրալլարըն իսթէտիլլէրի կիպի ալ ու նասպ իտէլլէր իտի, պիր վազըթ իսիվաքէն հիւքմ իթտիլիլլէ մէմ- լէքէթ, պիր թարաֆտան Հիլլէրիսթա- նա վէ պիր թարաֆտան էնտէճան վէ թիւրքիսթանա, վէ պիր ճիհէթտէն Արապիսթանա, վէ պիր ճանիպաթէն տէ Բօմա գաթար կիտէր իտի :

Սուլթան Սիլլէյան, սալիլ Սուլ- թանլար կիպի Էօզպէք խանլարըլա ազաթ իթթիֆազ իթմէքիլիլ վաճի- պէտէն սաեաթա, անիլլէր իթթի- ֆազ իտիլ, իսանէ օլտաթ 300 եէնի- չէրի վէ թօլլար վէ թօքմուլար կէտն- տէրտի, իւշիլլէն Սուլթան Մուրաթ տալի, Հիլլէր թարիլիլլէ պիր սէֆիլ կէտնտէրիպ իթթիֆազ իթտի : Պիր պուլազ ասըրտան պէրու, իսիվաքէն Բուսիա իլէ բէք չօգ վաքաթ իլլէ- միշ տիր, իսիվա պու կիւլլէրի կիւլլէն մէքքէթի Ասիաա իսլամ պիր խանըլ ասըր, արթըք էհէմիլլէթի տէրքեար տըր :

Պալէաթէ պէեան օլունտուլու իւզ- ըք, Բուսիա տէլլէթի իսիվաքը զապթ իթմէքէն պիր պուլազ ասըրտան պէ- ըու թէշէպպիւս իթտի :

Բուսիա պիր քէրէ թուլթմուշ օլ- տուլու մէպէքի պիր տահա պըրազ- մաեքպ, սէնէլլէր ասըրլար կէշէր, ճար- լարը վէ մէհմուլարը տէ իշիլլէր, կէ- լէնիլլէր երին օ մէսէլլէր թուլթուպ կի- տէլօրլար, անըն իլլէն թէրազըլ իտի- եօրլար :

Բուսիա իլէ ինկիլիլլէր, պիր գալ- ոնէնտէն պէրու մէքքէթի Ասիաքը պէյնիլլէրտէ թազսիմ իթտիլլէր, Բու- սիալարը իլէ ինկիլիլլէր, Ասիա իսլամ- լարընա ըսաթ կէլէ հիւքիլլէթ իթ- մէքէրէք, իսլամը իտարէ նասըլ օլա- ճաղընը տիւշիլլէր, նիհաեթ թէճրիւպէ իլէ անլաեքպ, իսլամ տի- նիլլէն տօղունուլմալալ, վէ հուգու- գունու մահքէմէլլէրտէ զարէզիլլէրու- եթթ իթմէլի, պու իքի շարթա ըիտ- եթթ օլունտուլու, Միւսիլլէրտար Բուս վէ ինկիլիլլէր էլլէրինէ տիւշիլլէն թէշէսիլլէր իթմէքօրլար տիլլէր : Շիմտի պիր իսիվաքէն գըթաթնտան էվլէլ, Բուսիանըն մէքքէթի Ասիաա ընչա իթտիլի պու կիւլլէր մէվէթ իմալէն թարիլիլլէ իտէլիմ :

Բուսիա օրալարտա 1282 տէ, պիր եէնի վիլաեթթ թէշէթիլ իթտի, տաթըն թիւրքիսթան գօյտու, պու եէնի վի- լաեթթ չիմալտան Սիպիլա վէ Գըր- կըլի ճէնուպաթէ, իսիվա վէ ճիլտըն- տա պուլունան պաղը մէմէքէթիլլէր ի- լէ հէմ հուտուտ, զարպտէն Արալ կէօ- լիլ իլլէ մահտուտ տուր :

1284 թարիլիլլէնտէ, պու թիւրքիս- թանը Բուսիա իքիլլէնտէ թազսիմ իտիլ, չիմտիլլէ իւշ էնտէթ եաթաթ :

Թիլիֆիլիս	
Նուրուս քիլլուլթրօ	865461
Սէյհօն տէրեա էեալ	512330
Եէթիլ	486937
Եէթիլ	375500
Եէթիլ	114337
Եէթիլ	74225

1466735 959055
Շիմտի թիւրքիսթան տէնիլլէն իլլէ պու գըթա տըր, էսկի իսթիլա օլան թիւրքիսթան տէլի :

Խօղաթն խանըլը բէք էհէմիլլէթ- սիլ գալտը, էլլէլլէմ հաթիլի իսիլա- եար խանըն հիւքմ իթտիլիլլէր էսկի ինքիլլէնտէն պիր քիւլլէք բարչաթ տըր, պուտա պուրաթընը միւհէրէթտ Բուսիանըն միւսաաթէսիլլէ տէտէլիլլէ Սէյհօն մէնպաթնտան խաճէնտէ ալթը սաաթ գալլէնտա գաթար օլան արա- զիլլէն իպարէթ տիր :

1281 սէնէթինտէ, Բուսիա խօղաթնա պիր մուհաթէպէ ալտը, 70 պին նու- ֆուլու թաշէնտիր վէ 50 պին նու- ֆուլու խաճէնտիր զապթ իլլէտիլիլլէ կի- պի ինքիլլէր օլ Չալիլլէն վէ տիլլէք չէ- հիլլէրինի վէ Ազ Տաղ էթթաթընա ա- լիլ ալտը :

Սէյհօն չալլըն սու վէրտիլլէ արաղի խաճէնտէն Ուրու կէտիլլէն գաթար Բուսիաա տըր, չիմտիլլէ խօղաթնա զարա- տան վէ շալալտան վէ շարգտան Բու- սիա իլլէ մահսուր տուր :

Խօղաթն էհալիլլէնտէ Գարազըլար հիլի մուհաթէպէտէ իսիլաաեարը խը- եանէթլէ թէօհմէթիլ իտիլ, աեազ- լանտըլար, իշալը ալտըլար, վէ եէրի- նէ Միլլալ խանը վէ սօնրա անը տալի ալաղը ալալ օլլունու օթուրթ- տուլար, իսիլաաեար թաճ վէ թահ- թընը խաթէ կիպի պիր պէյհուտէ սալթանաթ վէ գուրու նամ իլլէն Բու- սիաա տէլլէթիլ իթտի Օ հալտէ Բու- սիա գօմանտանը անը կէթիլիլլէ էհա- լիլլէ ըաղմէն թահթընա օթուրթտու : Միլլալ խանըն օլլու Գաշկարա կիթտի, հալէա օրաաա տըր :

Իլլէ խօղաթն իւշ ճիհէթտէն մահ- սուր վէ իսիլաաեար խան Բուսիանըն գուլլէթիլլէ թահթ գաղանձըլ օլտու- ղունտան, արթըք անտէն էթթաթ Միւսիլլէրտարընա պիր իմաաա վէ ի- անէ իմաթի գալլաթը :

Բուսիա եաթաթըլ թիլլէթտէ մուս- հէտէսիլի, 1285 տէ իսիլաաա իմզա- լաթըպ, խօղաթնա պիր շահպէնտէր օթուրթտու, հէր չէհիլ Բուսիա թէ- պաաթնա ըսըք, օրալարտա իքէք վէ բամուզ վէ մէյլլէ չօգ օլուր, Բուսիա քիլլիլլէթիլ իսթիֆաթտէ իտէթօր, պուլլարը բէք ուճուլ ալլէթօր, խօ- գանտ մէյլլէսի Բուսիաա եէր էլլա- մաթնտան տահա ուճուլ տուր :

Պուլիս, Պուլիսա հիւքիլլէթիլլէն գուլլէ- թի գալլաթը, Բուսիանըն իսիվա իւ- միտինէ մէպի միւսաաթէսիլլէ տու- ըուեթ :

Պուլիսա էմիրի Մաղթէրէտտին, 1283 մուհաթէպէսիլլէն ֆէնա հալտէ մաղլուպ օլտու, Բուսիա ասքէրինի գարա գօլու, նէֆաի Պուլիսա 20 սաաթլըք եաթընա գաթար կէշտի, Մաղթէրէտտին նաչար իսթիլաթ վէ թիլլէթտէ մուհաթէպէսիլլէ իմզալաթ : (Պաղըլլիս սօնրա)